

ארבע פרשיות שבתפילין

מכילתא דרבי ישמעאל בא – מסכתא דפסחא פרשה יח

בארבעה מקומות מזכיר פרשת תפילין קדש לי והיה כי יביאך שמע והיה אם שמוע מכאן אמרו מצות תפילין ארבע פרשיות של יד הם כרך אחד ארבע פרשיות של ראש הם ארבע טוטפת ואלו הן קדש לי והיה כי יביאך שמע והיה אם שמוע כותבן כסדרן, ואם לא כותבן כסדרן הרי אלו יגנוזו. חסלת מסכתא דפסחא והיתה הרוחה.

מכילתא דרבי ישמעאל בא – מסכתא דפסחא פרשה יז

והיה לך לאות על ירך זה כרך אחד של ארבע פרשיות והדין נותן הואיל ואמרה תורה תן תפילין ביד תן תפילין בראש מה בראש ארבע טוטפות אף ביד ארבע טוטפות תלמוד לומר והיה לך לאות על ירך כרך אחד של ארבע פרשיות יכול כשם שביד כרך אחד כך בראש כרך אחד והדין נותן הואיל ואמרה תורה תן תפילין ביד תן תפילין בראש מה ביד כרך אחד אף בראש כרך אחד ת"ל לטוטפות לטוטפות הרי ארבע טוטפות אמורות או יעשה ארבע כיסין של ארבע פרשיות ת"ל ולזכרון בין עיניך כיס אחד של ארבע פרשיות: על ירך על גובה של יד או אינו אלא על ירך כמשמעו הדין נותן הואיל ואמרה תורה תן תפילין ביד תן תפילין בראש מה בראש על גובה של ראש אף ביד על גובה של יד. ר' אליעזר אומר על ירך על גובה של יד אתה אומר על גובה של יד או אינו אלא על יד כמשמעו ת"ל והיה לך לאות על ידכה לך לאות ואינה אות לאחרים. ר' יצחק אומר על גובה של יד או אינו אלא על ירך כמשמעו ת"ל ושמתם את דברי אלה על לבבכם (דברים יא יח) לא אמרתי אלא דבר שהוא מכוון כנגד הלב וזה גובה של יד: על ירך. זה שמאל אתה אומר זה שמאל או אינו אלא ימין אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שני אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים וגו' (ישעיה מח יג) ואומר ידה ליתד תשלחנה וימינה להלמות עמלים (שופטים ה כו) הא אינו יד בכל מקום אלא שמאל ר' נתן אומר וקשרתם וכתבתם מה כתיבה בימין אף קשירה בימין אבא יוסי החרם אומר מצינו שהימין קרויה יד אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנא' וישלח ישראל את יד ימינו (בראשית מח יד) ומה ת"ל על ירך להביא את הגידים שיהא נותן בימין: והיה לך לאות על ירך ולטוטפות בין עיניך כל זמן של יד ביד תן את של ראש מכאן אמרו מצות תפילין כשהוא נותן של יד ואח"כ נותן של ראש וכשהוא חולץ חולץ את של ראש ואח"כ חולץ את של יד: בין עיניך על גובה של ראש אתה אומר גובה של ראש או אינו אלא בין עיניך כשמועו ת"ל בנים אתם לה' אלהיכם וגו' מה בין עיניכם האמור להלן על גובה של ראש אף בין עיניך האמור כאן על גובה של ראש. ר' יהודה אומר הואיל ואמרה תורה תן תפילין ביד תן תפילין בראש מה ביד מקום שהוא ראוי להטמא בנגע אף בראש מקום שהוא ראוי ליטמא בנגע אחד.

למען תהיה תורת ה' בפיך למה נאמר לפי שנאמר והיה לך לאות שומע אני אף הנשים במשמע והדין נותן הואיל ומזוזה מצות עשה ותפילין מצות עשה אם למדת על מזוזה שהיא נוהגת בנשים כבאנשים יכול אף תפילין ינהגו בנשים כבאנשים ת"ל למען תהיה תורת ה' בפיך, לא אמרתי אלא במי שהוא חייב בתלמוד תורה, מכאן אמרו הכל חייבין בתפילין חוץ מנשים ועבדים. מיכל בת כושי היתה מנחת תפילין, אשתו של יונה היתה עולה לרגלים, טבי עבדו של רבן גמליאל היה מניח תפילין: ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך מכאן אמרו כל המניח תפילין כאלו קורא בתורה וכל הקורא בתורה פטור מן התפילין.

ושמרת את החוקה הזאת למועדה למה נאמר לפי שנאמר והיה לך לאות על ירך שומע אני אף הקטנים במשמע, והדין נותן הואיל ומזוזה מצות עשה ותפילין מצות עשה אם למדת על מזוזה שהיא נוהגת בקטנים כבגדולים אף תפילין ינהגו בקטנים כגדולים ת"ל ושמרת את החוקה הזאת לא אמרתי אלא במי שיועד

לשמור תפילין מכאן אמרו קטן היודע לשמור תפילין הרי הוא עושה לו תפילין: ושמרת את החוקה הזאת זו חוקת תפילין אתה אומר זו חוקת תפילין או אינו אלא חוקת כל המצות אמרת במי הענין מדבר בתפילין: מימים ימימה למה נאמר לפי שהוא אומר והיה לך לאות שומע אני אף הלילות במשמע והדין נותן הואיל ומזוזה מצות עשה ותפילין מצות עשה אם למדת על מזוזה שנוהגת בלילות כבימים יכול אף תפילין נוהגין בלילות כבימים ת"ל מימים ימימה בימים אתה נותן ולא בלילות. ד"א מימים ימימה למה נאמר לפי שהוא אומר והיה לך לאות שומע אני אף שבתות וימים טובים במשמע והדין נותן הואיל ומזוזה מצות עשה ותפילין מצות עשה אם למדת על מזוזה שנוהגת בשבתות ובימים טובים יכול אף תפילין ינהגו בשבתות ובימים טובים ת"ל מימים ימימה יצאו שבתות וימים טובים. ר' יאשיה אומר מימים ימימה הואיל ומזוזה מצות עשה ותפילין מצות עשה אם למדת על מזוזה שנוהגת בשבתות ובימים טובים יכול אף תפילין כן ת"ל מימים ימימה. ד"א מימים ימימה יש ימים שאתה נותן ויש ימים שאין אתה נותן יצאו שבתות וימים טובים. ר' יצחק אומר הואיל ושבת קרויה אות ותפילין קרויין אות לא יתן אות בתוך אות או יתן אות בתוך אות [אמרת תדחה שבת שהיא קרויה אות וברית לתפילין שאינן קרויין אלא אות בלבד. ר' אליעזר אומר הואיל ושבת קרויה אות ותפילין קרויין אות לא יתן אות בתוך אות או יתן אות בתוך אות] אמרת תדחה שבת שחייבין עליה כרת ומיתת בית דין לתפילין שאינן חייבין עליהן לא כרת ולא מיתת בית דין. ד"א מימים ימימה מגיד שאדם צריך לבדוק את התפילין אחת לשנים עשר חדש נאמר כאן מימים ימימה ונאמר להלן ימים תהיה גאולתו (ויקרא כה כט) מה ימים האמור להלן אין פחות משנים עשר חדש אף ימים האמורים כאן אין פחות משנים עשר חדש דברי בית הלל בית שמאי אומרים אינו צריך לבדקן עולמית שמאי הזקן אומר אלו תפילין של אבי אימי.

מסכתות קטנות מסכת תפילין פרק א

הלכה ט: תפלה של ראש נכתבת ארבע פרשיות, קדש לי, והיה כי יביאך, שמע, והיה אם שמוע. וכן של יד, אלא שהוא עושה של יד פרשה אחת, ואם עשאה ארבע פרשיות כשרה, רבי יהודה אומר יתפור ויתנם לתוך קמיע. ומודה רבי יהודה שאם היו שתיהן של ראש, חופה אחת מהן בעור ועושה אותה של יד.

הלכה י

תפלה של יד ניתנת בגובה של יד, ותפלה של ראש, בגובה של ראש. כתוב על ירך, בין עיניך, מה על ירך בגובה של יד, אף בין עיניך בגובה של ראש, כדברי רבי אלעזר בן יעקב, רבי יהודה אומר נאמר על ירך ונאמר בין עיניך, מה על ירך שהוא ראוי ליטמא בנגע אחד, אף בין עיניך מקום שהוא ראוי ליטמא בנגע אחד. נאמר בין עיניך ונאמר לא תשימו קרחה בין עיניכם, מה קרחה במקום השער אף תפלה נמי במקום השער. נאמר וקשרתם ונאמר וכתבתם, יד הכותבת היא יד הקושרת.

פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) שמות פרק יג

טז) והיה לאות על ידכה. בארבע אותיות, כנגד ארבע פרשיות, קדש, כי יביאך, שמע, והיה אם שמוע, מיכן אמרו מצות תפילין של יד ארבע פרשיות הן בכרך אחד, ושל ראש הן ארבע פרשיות בארבעה בתים, סידורן: קדש, כי יביאך, שמע, והיה אם שמוע, כתבן שלא כסדרן הרי אלו יגנוז: ד"א ידכה. יד כהה ואיזה זו זו שמאל: ולטוטפות בין עיניך. טט בגדפי שתים, פת באפריקי שתים, דברי ר' עקיבא, ר' ישמעאל אומר לטוטפת לטוטפת הרי שתים, לטוטפות הרי שתים, מיכן לארבע בתי תפילין, כי בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים: סליק פרשת בא

בבלי מנחות לד:א

ארבע פרשיות שבתפילין מעכבות זו את זו, ואפילו כתב אחד מעכבן. פשיטא! אמר רב יהודה אמר רב: לא נצרכא אלא לקוצו של יו"ד. והא נמי פשיטא! לא נצרכא אלא לאידך דרב יהודה, דאמר רב יהודה אמר רב: כל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה – פסולה.

ארבע פרשיות [שבתות] שלפני פסח

ארבע פרשיות מן התורה, שקוראים אותן בציבור, נוסף על פרשת השבוע, בארבע שבתות – החל מהשבת הסמוכה לראש חודש אדר ועד לראש חודש ניסן: פרשת "שקלים", פרשת "זכור", פרשת "פרה", פרשת "החודש".

בארבע שבתות החל מהשבת הסמוכה לראש חודש אדר ועד לראש חודש ניסן, קוראים בתורה לאחר קריאת פרשת השבוע, ארבע פרשיות מהתורה העוסקות בעניינים הקשורים לאותו זמן. בארבע שבתות אלו מוציאים שני ספרי תורה. בספר התורה הראשון קוראים את פרשת השבוע ובשני את אחת מארבע הפרשיות. אם באותה שבת חל ראש חודש (ראש חודש אדר או ראש חודש ניסן, יכולים לחול בשבת פרשת שקלים או בשבת פרשת החודש), מוציאים שלושה ספרי תורה. בספר התורה הראשון קוראים את פרשת השבוע, בספר התורה השני קוראים את הקריאה של ראש חודש ובספר התורה השלישי את פרשת שקלים או את פרשת החודש.

את "פרשת שקלים" (שמות ל', י"א – ט"ז), קוראים בשבת שלפני ראש חודש אדר או בראש חודש אדר עצמו, אם הוא חל בשבת. בחודש אדר היו מכריזים על השקלים ומודיעים לעם, שעליהם להביא את מחצית השקל עבור קרבנות הציבור, שהקריבו בבית המקדש. לאחר קריאת התורה קוראים את הפטרת "ויכרות יהודיע וגו'" (מלכים ב' פרק י"א). היא עוסקת בנדבת העם לבדק הבית של בית המקדש.

את "פרשת זכור" (דברים כ"ה, י"ז – י"ט), קוראים בשבת שלפני פורים. תוכנה הוא זכירת מעשה עמלק, שהמן היה מזרעו. הפטרת פרשת זכור היא: "פקדתי את אשר עשה עמלק וגו'" (שמואל א' פרק ט"ו). מצוה מן התורה לשמוע את פרשת זכור. הקורא בתורה והשומעים יכוונו בלבם לצאת ידי חובת מצוה זו. ישנן דעות בפוסקים שגם נשים חייבות לשמוע את פרשת זכור.

"פרשת פרה" (במדבר י"ט, א' – כ"ב) עוסקת בטהרה מטומאת מת על ידי אפר פרה אדומה. בזמן בית המקדש הייתה קיימת חובה להטהר לפני הרגל ולכן קוראים פרשה זו, העוסקת בטהרה, כאשר מתקרב חג הפסח. במדבר סיני שרפו את הפרה האדומה סמוך לחודש ניסן, כדי להזות באפר הפרה על בני ישראל מיד לאחר הקמת המשכן, כדי שיהיו טהורים ויוכלו להקריב את קרבן הפסח. בקריאת פרשה זו כלולה כוונתנו להתפלל לה' שיטהר אותנו במהרה ונזכה לעבוד אותו בבית המקדש. יש אומרים שגם חיוב קריאת פרשת פרה הוא מן התורה. הפטרת פרשת פרה היא: "זורקתי עליהם מים טהורים וגו'" (יחזקאל פרק ל"ו).

את "פרשת החודש" (שמות י"ב, א' – כ'), קוראים בשבת הסמוכה לראש חודש ניסן. אם ראש חודש ניסן חל בשבת קוראים אותה בראש חודש עצמו. בפרשה זו נאמר שחודש ניסן הוא הראש לחודשי השנה ומפורטים בו דיני קרבן פסח. הפטרת פרשת החודש היא: "בראשון באחד לחודש וגו'" (יחזקאל פרק מ"ה).